

BIBLIOTECA ȘI DECIDENȚII. CONEXIUNI ȘI RESPONSABILITĂȚI

Elena PINTILEI,
Biblioteca Națională a
Republicii Moldova

Rezumat: Autorul prezintă definiții ale politicii publice, modalitățile de monitorizare și evaluare a implementării, componentele „hard” (instituțională) și „soft” (atitudini și valori în administrația publică) ale acesteia. Concluziile și recomandările autorului se înscriu în contextul postevaluării bibliotecilor publice teritoriale.

Cuvinte-cheie: factori decidenți, politici publice, cadru legislativ și de reglementare.

Abstract: The author presents definitions of public policy, modalities to monitor and evaluate its implementation, the components – “hard” (institutional) and “soft” (attitudes and values in public administration) of it. The author provides conclusions and recommendations in the context of post-evaluation of territorial public libraries.

Keywords: decision makers, public policies, legislative and regulatory framework.

Peste tot în lume există administrații eficiente, rentabile și administrații ineficiente, falimentare. Succesul sau insuccesul lor a fost explicat de sociologi din mai multe perspective: accesul la resurse financiare, stilurile manageriale practicate, sistemele motivaționale, circulația informațiilor, tipurile de comunicare folosite, relațiile politice utilizate etc.

În ultimii ani, cercetările internaționale au arătat că administrațiile de succes folosesc instrumentele raționale ale managementului științific și le armonizează cu cele comunitare. Din această perspectivă, diferențele dintre instituțiile decidente, gradul de implicare în luarea deciziilor și aplicarea corectă a legislației în vigoare își găsesc explicația în diferențele dintre comunități. Politicile publice implementate de către instituțiile decidente au un impact profund asupra instituțiilor din subordine. Influența lor asupra organizării și desfășurării activității se resimte atât la nivel local, cât și național.

O întrebare care reiese din cele menționate mai sus ar fi: Ce este politica publică și cum se implementează ea de către factorii de de-

cizie? Definiția des întâlnită spune: „Politica publică este procesul prin care guvernele își transpun viziunea politică în programe și acțiuni, cu scopul de a produce schimbări în lumea reală”.

Politica publică este:

- sinonim cu termenul – „decizii”;
- deciziile de politici sunt luate de către „decidenți”;
- politicile publice constau din „mijloace și rezultate”;
- politicile publice reprezintă echivalentul schimbării în societate.

„Politicile publice” conțin un „set de măsuri concrete” din partea persoanelor cu drept de decizie și ele includ decizii cu privire la: resursele alocate și modul lor de distribuție (anual, pe termen lung); împuterniciri; cheltuieli; deplasări; programe și rapoarte; angajări; stări excepționale și altele.

Regula de aur este că scopurile și obiectivele decidenților reies din necesitățile societății, și nu din cele personale.

Monitorizarea și evaluarea implementării politicilor publice se efectuează prin raportare trimestrială, anuală etc. În funcție de necesitate, pentru activitatea operațională sunt întocmite rapoarte pri-

vind realizarea obiectivelor stabilite în planurile de activitate ale instituțiilor

Este necesar să cunoaștem că astăzi suntem într-un proces dinamic de modernizare a sistemului decizional, care are două componente: „hard”, sau instituțională, și „soft”, sau atitudini și valori în administrația publică.

Pașii întreprinși pe parcursul a 30 de ani în reformarea administrației publice din Republica Moldova, atât a celei centrale, cât și a celei locale, au vizat în principal componenta „hard”: s-au adoptat noi legi, s-au înființat noi structuri și departamente, s-au introdus noi programe de dezvoltare, preluând modelele occidentale de succes.

Componenta „soft”, care presupune adoptarea unor noi mentalități, unor seturi de valori, unor principii și norme, care să orienteze comportamentele în administrație, a fost de multe ori ignorată, considerându-se că oamenii vor reacționa favorabil la schimbările structurale și își vor modela atitudinile cu relativă ușurință. Viața ne demonstrează că componenta „soft” este net superioară celei „hard”. Aceasta se reflectă în mod deosebit în activitatea și relaționările instituțiilor infodocumentare din țară.

Decidenții instituțiilor infodocumentare sunt autoritățile publice fondatoare: centrale, departamentale și APL, care au capacitatea de a promova politicile publice, care se implică la selectarea și numirea managerilor, prin organizarea concursurilor în instituțiile din subordine, în implementarea și supravegherea realizării prevederilor legislației în vigoare. Autoritățile publice fondatoare susțin instituțiile din subordine, deținând și mecanisme de audit financiar intern.

Decidenții instituțiilor infodocumentare își fundamentează activitatea pe: Constituție, legile și hotărârile parlamentului, decretele președintelui Republicii Moldova, ordonanțele, hotărârile și dispozițiile guvernului și autorităților publice locale, tratatele internaționale din domeniu la care Republica Moldova este parte.

Dacă ne referim la activitatea bibliotecilor, constatăm că componenta „hard” este acoperită de: „Legea cu privire la biblioteci”, „Legea cu privire la salarizare”, „Legea cu privire la administrația publică locală”, „Codul educației” (pentru bibliotecile din învățământ); alte legi și hotărâri adiacente activității infodocumentare.

Putem concluziona că dispunem de un cadru legal în vigoare, cadru operațional funcțional. Însă evaluarea bibliotecilor publice teritoriale în anul 2021 a accentuat nerespectarea unor prevederi legislative și de reglementare, fapt ce se reflectă asupra salarizării, statutului social și profesional al bibliotecarului, poziționării bibliotecii în comunitate. Atitudinea societății și comunităților este diferită, în unele localități departe de cum ne-am fi dorit. Suntem în căutare de soluții la aceste probleme.

Este importantă în acest sens atitudinea și prioritățile bibliotecii/bibliotecarului. Credem că doar prin munca asiduă, implementarea tehnologiilor informaționale în activitatea instituțiilor infodocumentare, identificarea necesităților informaționale ale membrilor comunității și adaptarea continuă la realități, utilizarea mecanismelor de advocacy poate fi schimbată mentalitatea comunităților.

Considerăm că, în relațiile bibliotecilor cu factorii de decizie, este important de a ține cont de:

- promovarea politicilor privind susținerea formării profesionale de bază și continue a specialiștilor în domeniul biblioteconomiei și științelor informării;
- susținerea îmbunătățirii constante a cadrului legislativ, instituțional și de finanțare a domeniului, asigurând condițiile favorabile de activitate și de protejare a patrimoniului național scris;
- promovarea și implementarea formelor și metodelor inovatoare de activitate a bibliotecilor;
- bibliotecile cu statut de centru biblioteconomic vor încuraja parteneriatul central-local, interinstituțional și colaborarea administrativă;
- asigurarea în continuare a rolului de „puncte de acces informațional” pentru comunitatea servită, inclusiv pentru organele administrației centrale și locale;
- încurajarea respectării și promovării drepturilor culturale fundamentale (acces la informație, educație, cultură și participare la viața culturală a comunității);
- promovarea diversității și protejarea identității culturale în comunitățile servite;
- promovarea și recunoașterea contribuției culturii la coeziunea și incluziunea socială în comunitate;
- încurajarea susținerii de către decidenți a programelor naționale și locale de promovare a cărții și lecturii.